

Nordkalk

02.12.2021

Lausunto

Lausuntopyyntö: VN/279/2018

Ympäristöministeriö

Lausunto ympäristöministeriön kaavoitus- ja rakentamislain luonnoksesta hallituksen esitykseksi

Yleistä

Nordkalk Oy Ab (jäljempänä "Nordkalk") on eri muodoissaan harjoittanut kalkkikaivostoimintaa Suomessa jo noin 120 vuoden ajan. Suomen lisäksi Nordkalk-konserni louhii tai jalostaa kalkkikivipohjaisia tuotteita myös mm. Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Puolassa ja Turkissa. Nordkalkille on siten muodostunut merkittävä käytännön ymmärrys kaivostoimialasta, sen vaikutuksista sekä sen sääntelystä Euroopan laajuisesti. Nordkalkin pitkäkestoinen toiminta on osoitus siitä, että kaivostoimintaa on Suomessa mahdollista harjoittaa kestävällä, ympäristöystävällisellä ja kustannustehokkaalla tavalla.

Kaivoksille sekä teollisuuden eri toiminnoille ja niiden kehittämiseksi tulee mahdollistaa riittävät toimintaedellytykset jatkossa myös maankäytön suunnittelun näkökulmasta. Ottaen huomioon Nordkalkin pitkä historia, Nordkalk on omalta osaltaan ollut vahvasti edistämässä kaupunkien rakentumista sekä kehittymistä rakennuttaen myös pohjaa kaupunkien infrastruktuureille.

Lain valmistelu

Nordkalk haluaa ensisijaisesti esittää huolensa sekä kritiikkinsä lakiehdotuksen valmisteluun. Vaikka työryhmässä mukana olleiden tahojen mielipiteet on otettu mukaan lausuntomateriaaleihin erillisinä lausuntoina, näitä näkökulmia ei ole otettu huomioon tai sisällytetty itse esityksen sisältöön. Lausuttavaksi annettu ehdotus uudeksi kaavoitus ja rakentamislainsäädännöksi ei siis ole tehtävään asetetun työryhmän ehdotus vaan ympäristöministeriön työryhmävalmistelusta irrallinen ehdotus. Ympäristöministeriön alaisuudessa on valmisteilla tiiviisti toisiinsa kytkeytyviä lakiuudistushankkeita, joilta jokaiselta puuttuu yksittäinkin lakiuudistukselle tarpeellinen vaikutustenvaikutusarvio. Kokonaisuutena tarkastellen esitetyt lakiehdotukset merkitsisivät hyvin mittavia heikennyksiä kaivostoiminnalle ja ulottaisivat vaikutuksensa syvälle suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen kehitysmahdollisuuksiin. Nordkalk haluaa huomauttaa, että koska kaikkien eri

Nordkalk

lakiuudistusten tulisi toimia myös kokonaisuutena, on ensiarvoisen tärkeää, että eri valmisteluvaiheissa lakiehdotusten yhteisvaikutukset myös arvioitaisiin perusteellisesti. Nyt käsitteillä olevan lakiehdotuksen osalta tämän ei voida katsoa toteutuneen. Maankäytön suunnittelussa on huomioitava kaivoslain tarjoamat elinkeinolliset oikeudet ja maankäytön varaukset.

Maakuntakaavan oikeusvaikutukset

Nordkalkin näkemyksen mukaan, tämän muotoisena toteutuessaan ehdotus merkitsisi sitä, ettei maakuntatasolla olisi tulevaisuudessa mitään menettelyä, jolla sovitettaisiin yhteen yhteiskunnallisesti merkittäviä maankäytön tarpeita - kuten kaivostoiminnan, elinkeinotoiminnan sekä luonnonvarojen kestävän käytön tarpeet. Esitysluonnoksen mukaan maakuntakaavan oikeusvaikutukset muuhun suunnitteluun ja viranomaistoimintaan poistettaisiin muilta kaavamerkinnöiltä kuin 1) maakunnan aluerakennetta 2) valtakunnallista ja maakunnallista liikennejärjestelmää ja –verkkoa sekä 3) maakunnan viherrakennetta koskevilta kehittämisperiaatteilta.

Maakuntatasoisen maankäytön suunnittelu on hyvin merkityksellistä Nordkalkin kaltaisille toimijoille. Ehdotetun muotoisena toteutuessaan, laki lakkauttaisi suhteellisen lyhyen siirtymäajan jälkeen huomattavan määrän elinkeinon harjoittamiseksi kaavaan otettuja kaavamerkintöjä ja niiden määräyksiä. Ehdotuksen myötä kansallisista tavoitteista riippumatta, hankkeiden hyväksyntä siirtyisi käytännössä kunnille. Tämän kaltainen kehityssuunta rappauttaisi kaivosyhtiöiden toimintaedellytykset ja käytännössä mitätöisi kaivosviranomaisen myöntämän kaivosluvan sekä yksityisten maanomistajien kanssa tehdyt maankäyttö/ louhintasopimukset niiden alueiden osalta, joita ei ole otettu vielä aktiiviseen käyttöön.

Nordkalk ei näe perusteltuna eikä hyväksyttävänä sitä, että olemassa oleviin oikeuksiin muodostuisi takautuvia vaikutuksia mahdollisten muutettavien lainsäädäntöjen myötä. Maakuntakaavoituksella ei tulevaisuudessa enää pystyittäisi ohjaamaan ja yhteensovittamaan aluetalouden, luonnonvarojen kestävän käytön ja uusiutuvan energianhuollon kannalta keskeisiä maankäytön ratkaisuja, joiden suunnittelu vaatii korostuneesti eri maankäyttöintressien huomioimista yli kuntarajojen.

Kuntien vaikutuksen vahvistaminen

Nordkalk vastustaa kuntien ja kaavoittajan vaikutuksen vahvistamista suhteessa kaivostoimintaan. Nordkalk korostaa, ettei kaivostoiminnan ja kaavoituksen keskinäissuhdetta tulisi muuttaa. Kaivoslain keskeinen rooli mineraalien hyödyntämisoikeuden perustamisessa ja ylläpitämisessä tulee säilyttää myös tulevaisuudessa, eikä kunnille tule antaa oikeutta päättää kaavoituksella, onko kaivostoiminta mahdollista kunnan alueella vai ei.

Nordkalk

Kaivostoiminnan pysyvyyttä suhteessa tekeillä olevaan kaavoitukseen olisi syytä vahvistaa nykyisestä, erityisesti alueilla, joissa on jo olemassa olevaa luvitettua kaivostoimintaa. Kaavoitusprosessin kautta ei tule voida vaikuttaa olemassa olevan kaivoksen toimintaedellytyksiin.

Jo nyky muodossaankin, Nordkalkilla on kokemusta kaivoksen ja teollisuusalueen toimintaedellytyksiin vaikuttamisesta kaavoitusprosessien kautta. Kaavoitusviranomaiset ovat esimerkiksi pyrkineet kaavoittamaan pysyvää asutusta aivan kaivosalueen välittömään läheisyyteen, kaivospiirin sisään ja yhtiön omistamalle alueelle, ilman yhtiön suostumusta tai painetta rakentamiselle alueelle. Kaavoittaja on saattanut jopa erikseen todeta, ettei tarkoitusta ole osoittaa alueelle lisärakentamista. Tämä osaltaan voi vaikeuttaa merkittävästi mineraaliesiintymän tehokasta hyödyntämistä. Nordkalkin näkemyksen mukaan, kaikkien osapuolten kannalta olisi järkevää osoittaa kaavamerkinnoin kaivoksen olemassaolo ja toiminnasta mahdollisesti aiheutuvat vaikutukset.

Nordkalk ei näe, että lakimuutos edistäisi sille asetettua tavoitetta edistää kaavaprosessin sujuvuutta, vahvistaa kuntien maapolitiikkaa sekä parantaa ihmisten osallistumismahdollisuuksia. Päinvastoin lakiehdotus toteutuessaan merkitsisi yhä raskaampia menettelyjä, prosessien hidastumista ja ennakoimattomuutta sekä suoranaista epäselvyyttä lain soveltamisessa. Kuntaliitto on itsekkin todennut lausunnossaan, ettei lakiehdotuksen kokonaisvaikutuksia kuntakentän toimintaan ja talouteen ole huomioitu ja arvioitu asianmukaisesti. Nordkalkin käsityksen mukaan, ilman merkittäviä muutoksia ja resurssilisäyksiä kuntien toimintaan, realistisia edellytyksiä ajantasaiselle ja suunnitelmalliselle maankäytön suunnittelulle ei olisi.

Lisäksi on tärkeää huomioida, että kaivostoimijalla tulisi myös mahdollisena maanomistajana olla mahdollisuus vaikuttaa omistamansa alueen käyttöön. Tämä olisi merkityksellistä, jotta kaivostoiminnan ja alueiden käytön järjestäminen olisi mahdollista yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Pitkän tähtäimen toimitusvarmuus ja varannot lähellä kulutusta ovat kalkkiliiketoiminnalle tärkeitä, näin ollen paitsi nyt käytössä olevat louhokset myös tulevaa tuotantoa varten varatut kaivoslain suomat aluevaraukset ovat elintärkeitä.

Kaavoitus luonnonsuojelun välineenä

Nordkalk haluaa todeta vielä, ettei kaavoitusta tulisi käyttää luonnonsuojelun välineenä. Luonnonsuojelu tulee toteuttaa ensisijassa luonnonsuojelulailla. Näin ollen viherrakenteeseen ei tule kytkeä oikeusvaikutuksia, kuten ehdotuksessa on esitetty.

Nordkalk

Ilmasto, maaperä, vesi, luonto ja niiden monimuotoisuus ovat Nordkalkin toimintaa ohjaavia arvoja ja yhtiö on sitoutunut vastuulliseen kiertotaloutta vahvistavaan toimintaan. Maaperän käyttö perustuu pitkäaikaiseen suunnitelmallisuuteen ja ympäristöarvot sekä luonnon monimuotoisuus otetaan huomioon koko toiminnan elinkaaren ajan, aina toiminnan alusta jälkihoitosuunnitelmien loppuun viemiseen saakka. Kalkkikiveä louhitaan ja prosessoidaan lähtökohtaisesti tämänhetkistä tarvetta varten, mutta etenkin Suomen huoltovarmuuden kannalta merkittävät asiakkaat edellyttävät kalkkikaivosyhtiöiltä pitkän ajan toimitusvarmuutta. Nyt valmisteltavana oleva lakiehdotus merkitsisi yhdessä muiden lakihankkeiden kanssa merkittävää ennakoimattomuutta ja epävarmuutta mahdollisuuksiin hyödyntää jo olemassa olevia oikeuksiaan.

Lakiehdotuksen päätavoitteita ovat hallitusohjelman mukaisesti hiilineutraali yhteiskunta, luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen sekä rakentamisen laadun parantaminen ja digitalisaation edistäminen. Nordkalkin näkemyksen mukaan lakiehdotus kuitenkin käytännössä vaikeuttaisi hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamista huomattavasti heikentäen kaivosalan toimijoiden toimintaedellytyksiä kestäväälle ja eteenpäin katsovalle toiminnalle.

Kalkki, kiertotalous ja huoltovarmuus

Kalkki on vielä toistaiseksi lukuisille aloille kriittisenä mineraalina yksi suomalaisen kiertotalousyhteiskunnan elinehdoista. Sekä hallitusohjelmassa että julkisessa keskustelussa ollaan oltu yksimielisiä siitä, että kiertotalouden lisäämisen avulla hillitään luonnonvarojen ylikulutusta ja ilmastonmuutosta, suojellaan luonnon monimuotoisuutta, luodaan uudenlaista työtä sekä vahvistetaan talouden kilpailukykyä. Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä on haluttu vahvistaa. Näiden tavoitteiden toteuttamisessa kalkilla ja kaivosyhtiöillä on merkittävä rooli.

Ympäristö- sekä huoltovarmuusnäkökohtien lisäksi kalkkikaivostoiminnalla sekä siihen liittyvällä muulla teollisuudella ja palveluilla on Suomessa huomattava kansantaloudellinen merkitys, joka heijastuu laajemmin myös koko valtionalouteen, jota ei tulisi rapauttaa liian hätäisesti valmistelluilla lakimuutoksilla.

Kestävällä kalkkituotannolla on suuri merkitys koko valtakunnan tasolla. Luonnon mineraalit ovat suomalaisessa kiertotalousyhteiskunnassa kriittisiä. Muiden mineraalien ohella, yhteiskunta tarvitsee kalkkikiveä. Sen rooli mm. vedenpuhdistuksessa, maataloudessa sekä useissa teollisissa prosesseissa on kriittinen. Tämä yhteiskunnallisesti merkittävä rooli on otettava huomioon osana myös Suomen huoltovarmuutta - kansalliset intressit ja tarpeet uhkaavat muutoin jäädä huomioimatta kuntatason päätöksissä. Kestävää ja vastuullista kaivostoimintaa on se, että pystymme varmistamaan kriittisten mineraalien saatavuuden jatkossa myös tällaisina poikkeuksellisin aikoina, joissa nyt elämme.

Nordkalk

Kaivoslailla on ollut keskeinen rooli mineraalien hyödyntämisoikeuden perustamisessa ja ylläpitämisessä, ja tämä on syytä säilyttää tulevaisuudessakin. Kalkkikaivosyhtiöille tulisi mahdollistaa riittävät toimintaedellytykset, jotta kotimaiset kiertotaloustavoitteet voitaisiin saavuttaa ja kotimainen, kestävä rakennusmateriaalituotanto voitaisiin taata myös tulevaisuudessa.

Nordkalk Oy Ab:n puolesta

DocuSigned by:
Håkan Pihl
A7DD5A122ED403...

Håkan Pihl, Director, Sustainability

DocuSigned by:
Laura Lehtikunnas
DF1F2EGG03024CA...

Laura Lehtikunnas, Legal Counsel